

עין משפט
נר מצוה

^{כב א טושי"ע ח"מ ס"ו י' סעיף ג:}

‏◈‏

תורה אור השלם

1 וירגל בעברך אל אדני המלך ואדני המלך במלאך האלהים ועשה הטוב בעיניך:

שמואל ב יט כח
2 ויאמר לו המלך לקח תדבר עוד דבריק אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה: ויאמר מפיבשת אל המלך גם את הכל יקח אחרי אשר בא אדני המלך בשלום אל ביתו:

שמואל ב יט ל-לא

3 וכן ויהונתן מריב בעל ומריב בעל חוליד את מריב:

4 וְהָבָא שְׂאוֹל עַד עֵיר שְׂמֵלֶךְ הָרֵב בְּחָזֵל:

5 וְהָיָה לַעַת זָקֵנָת שְׁלֹמֹה נָשִׂיו הָיוּ אֵת לִבָּבו אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרִים וְלֹא יָהָה לִבָּבו שְׁלֹם עִם יְיָ אֱלֹהָיו כְּלָבָב דָּוִיד אָבִיו:

מלכים א יא ד
6 אַז יָבֵנָה שְׁלֹמֹה בְּמָה לְבַנוֹשׁ שְׁקָץ מוֹאֲב בְּרֵר אִשָּׁר עַל פְּנֵי יִרְשָׁלָם וּלְמִלְכָּ שְׁקָץ בְּנֵי עַמּוֹן:

7 אַז יִבְנֶה יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה יִשְׂרָאֵל בְּרֵר עִיבֹל:

יהושע ח ל

8 וְאֵת הַבְּמוֹת אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יִרְשָׁלָם אֲשֶׁר מִימִין לְרֵר הַפְּשֻׁחִית אֲשֶׁר בְּמָה שְׁלֹמֹה מִלְכָּ יִשְׂרָאֵל לַעֲשֻׁרֹת שְׁקָץ צִידִים וּלְכַמוֹשׁ שְׁקָץ מוֹאֲב וּלְמַלְכֹם תוֹעֲבֹת בְּנֵי עַמּוֹן טַמֵּא הַמֶּלֶךְ:

מלכים ב כג יג
9 וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ וְלֹא מָלָא אַחֲרֵי יְיָ בְּרֵר אֲבִיו:
מלכים א יא ו
10 וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְיָ וְהָלַךְ בְּכָל דֶּרֶךְ דָּוִד אֲבִיו וְלֹא סָר יָמִין וּשְׂמָאלוֹ:

מלכים ב כב ב
11 וַיִּבְנוּדוּ לֹא יָהָה לְפָנָיו מִלְכָּ אֲשֶׁר שָׁב אֶל יְיָ כְּכָל לִבָּבו וּבְכָל נַפְשׁוֹ וּבְכָל מַאֲדוֹ כְּכָל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְאֶחָדָיו לֹא קָם בְּמֹהוּ:
מלכים ב כג כח

‏◈‏

מוסף תוספות

א. ע"ז גמורה. מוס' הלא"ש.

נו:

אַלֵּא מעתה או יבנה יהושע בו'.
הקשה הר"ר אלחנן דבחלק (סנהדרין דף 65.): מפקין מדכתיב אז יבנה יהושע ולא כתב אז בנה מכאן לתחיית הממים מן המורה אם כן אחא לדרשה ה"נ אחא לדרשה דהכא ואומר ר"י דמ"מ פריך מדלא כתיב שצקס לבנות אלא יבנה ש"מ שרונה לומר שזנה כההוא דיהושע דודאי בנה:

מה אחרונים לא עשו ותלה בהן בו'.
לא שייך למימר הכא מקום הניחו לו אצותיו להמגדר זו כדאמר צפ"ק דמולין (דף ג. ו. ושם): גבי נחש נחשת שציער חזקיה דהתם לא ציערוהו אצותיו שהיו יראים לצערו לפי שעשאו משה על פי הדבור אצל הכא"ל למה היו מניחים מלצערם: **דצוציתא.**
אומר ר"ת דאמר צמדדש שהיה נר דולק *על ראשו:

הדרן עלך במה בהמה

שאוּל עד עיר עמלק וירב בנחל אמר רבי מני על עסקי נחל^(א) אמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר דוד למפיבשת אתה וציבא תחלקו את השדה יצתה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלוכה אמר רב יהודה אמר רב אילמלי^(ב) לא קיבל דוד לשון הרע לא נחלקה מלכות בית דוד ולא עבדו ישראל ע"ז ולא גלינו מארצנו: אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר שלמה חטא אינו אלא טועה שנאמר^(ג) ולא היה לכבו שלם עם ה' אלהיו כלבב דוד אביו כלבב דוד אביו הוא דלא הוה מיחטא נמי לא חטא אלא מה אני מקיים^(ד) ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו והכתיב כרבי נתן דר' נתן רמי כתיב ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו והכתיב כלבב דוד אביו כלבב דוד אביו הוא דלא הוה מיחטא נמי לא חטא הכי קאמר ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו ללכת אחרי אלהים אחרים ולא הלך והכתיב^(ה) אז יבנה יהושע מזהב לה' שבקש לבנות ולא בנה אלא מעתה^(ו) אז יבנה יהושע מזהב לה' שבקש לבנות ולא בנה אלא דבנה הכא נמי דבנה אלא כרתניא רבי יוסי אומר^(ז) ואת הבמות אשר על פני ירושלים אשר מימין להר^(ח) המשחה אשר בנה שלמה מלך ישראל לעשתרות שקוין צדונים וגו'^(ט) אפשר בא אסא ולא ביערם יהושפט ולא ביערם עד שבא יאשיה וביערם והלא כל ע"ז שבארצן ישראל אסא ויהושפט ביערום אלא מקיש ראשונים לאחרונים מה אחרונים לא עשו ותלה בהן לשבח אף ראשונים לא עשו ותלה בהן לגנאי והכתיב^(י) ויעש שלמה הרע בעיני ה' אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאילו חטא אמר רב יהודה אמר שמואל גוח לו לאותו צדיק שיחא שמש לדבר אחר ואל יכתב בו ויעש הרע בעיני ה'^(יא) אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה הכניסה לו אלף מיני זמר ואמרה לו כך עושין לעבודה זרה פלונית וכך עושים לע"ז פלונית ולא מיחה בה^(יב) אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאֵל

על עסקי נחל ומה על נפש אחת אמרה תורה הצא עגלה ערופה בנחל נפשות הללו על אחת כמה וכמה אס גדולים חטאו קטנים מה חטאו^(א): **ולא עבדו ישראל עבודה זרה.**
שעל ידי שנחלקה המלכות העמיד ירבעם העגלים שלא יעלו ישראל ירושלים לממשלתו של רחבעם: **שלמה חטא.**
צע"ז:

כדר' נטן.
דשני קרא הטו ללכת והוא לא הלך: **הכא נמי דבנה.**
קשיא היא: אלא. מהכא תילף דלא בנה כדמניא רבי יוסי ואומר כו': **לפר המשה.**
לשון שמן דמתרגמינן משחא והוא הר הזיתים: **מקיש ראשונים.**
מקיש את בנינו של שלמה לציעורו של יאשיהו מה יאשיהו לא עשה ציעור זה ותלו זו מן השמים לשבח הואיל וציער השאר שנעשה משמת יהושפט אף שלמה לא עשה ציין זה ותלו זו לגנות מתוך שלא מיחה בנשיו: **שמש.**
לחטוב עצים ולשלוז מים צשכר לע"ז: **ואל יפסד זו דבר זס.**
ללמדך שקשה התוכחה צמי שצידו לימחות: **מיני זמר.**
כלי שיר: **נעץ קנש.**
ושרטון מדבק זו עד שנוסף והולך וגדל שרטון מול ורפש וטיט שהיס גורש: **כרך גדול של רומי.**
הוא מילר לישראל והוא (אטליא) של יון צמסכת מגילה (דף ו.): **ציוס שהעמיד ירבעם את העגלים נבנה לריף אחד.**
צאותו שרטון שגדל שם צימי שלמה לריף כוך קטן מליידין שעושין מן קנים ומן ערבה ומאלו נתוספו צמים על צמים: **איטליא.**
שם העיר והיא ממדינת יון וכשנטלה רומי מלכות יוונים לכדוהו והפך להס: **יאשיהו חטא.**
דכתיב שז אל ה' משמע דחטא מעיקרא: **מזן ח'.**
שישז על כסא מלכותו דכתיב^(א) בן ח' שנה וגו': **עד בן י"ח.**
שמאל חלקיה את הספר ועיין ודקדק צמורה וצדיניה צכתז ועצל פה והציין שמא טעה צדינא: **נעל מוס.**
ממי שנתן לו תחילה: ה"ג **ואמרי לה אחא אחוה דאנא אצוה דרב ירמיה צר אנא:** **נטן דלוציא.**
על שס נילוצין דנורא שהמלאך פשט את ידו וקיבל תשובתו ליטנא אחרינא על שסחוו המלאך צליית ראשו:

הדרן עלך במה בהמה

ונעיץ קנה בים ועלה בו שירטון ועליו נבנה כרך גדול [של רומי] במתניתא תנא אותו היום שהכנים ירבעם שני עגלי זהב אחד בבית אל ואחד ברן נבנה צריף אחד וזהו איטליאה של יון: א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר יאשיהו חטא אינו אלא טועה שנאמר^(א) ויעש הישר בעיני ה' וילך בכל דרך דוד אביו אלא מה אני מקיים^(ב) וכמוהו לא היה לפניו מלך אשר שב וגו' *שכל דין שרן מבן שמנה עד שמנה עשרה החזירן להן שמא תאמר נטל מזה ונתן לזה תלמוד לומר בכל מאורדו שנתן להם משלו ופליגא דרב דאמר רב אין לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו ואחד בדורנו ומנו אבא אבוה דרבי ירמיה *בר אבא ואמרי לה אחא אחוה דאבא אבוה דרב ירמיה בר אבא דאמר מר רבי אבא ואחא אחי הוו אמר רב יוסף ועוד אחד בדורנו ומנו עוקבן בר נחמיה ריש גלותא והיינו^(ג) נתן דצוציתא אמר רב יוסף הוה יתיבנא בפירקא והוה קא מנמנם וחזאי בחילמא דקא פשט ידיה וקבליה:

הדרן עלך במה בהמה

במה בהמה פרק חמישי שבת

מסורת הש"ס

(א) ויחא ככ: (ב) [ע"י תוספות מגילה כא. ד"ה אלמלא], (ג) [נחלקו כמי תשמיט וגם צע"י אחא כך וע"י פירש"י במלים שכתב הוא הר המשה וסיון שאזכר את שמו ע"י ע"ז שית שמו לננאי ע"ל], (ד) [מולין ו: וע"י מוס' שס. ד"ה אללא], (ה) צכ"י הגי' ואמר וכן לקמן, (ו) סנהדרין כא: (ז, ט, י) ע' ברכת הוצת כריתות כה: (ח) [ועמ"ש רש"י סנהדרין לא: ד"ה לחיו וס' שהיה מר עוקבא בעל תשובה שנתן עיט וס' וכשהוא יוצא לשוק היה נר דולק צדאסו מן השמים ועל שם כך קרא ליה ירי נתן לוצימא וס'], (ט) [דמפרש צימא ככ:], (י) [מלים ככ:], (יג) [שם ככ:],

‏◈‏

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דצוציתא וכו' ע"ל ראש. ע' סנהדרין דף לא ע"י צכ"ש ד"ה לחיו ליה:

‏◈‏

רב נסים גאון

נצא בר נצא. נצא הא דאמרן. בר נצא דכתיב [וש"א סז] ויבא שאול עד עיר [שלמה] [נמלקן] וירב בנחל. אמר ר' מני על נסקי נחל, בשעה שאמר הקב"ה לשאוּל ונתנה לך הכיתה את עמלק נשא שאול קל וחומר בעצמו ואמר ומה על נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה בנחל המאכר נפשות הרבה על אחת כמה וכמה, ועוד אם אדם חטא בהמה מה חטאת אם גדולים חטאו קטנים מה חטאו.

סליק פירק במה בהמה

‏◈‏

רבינו חננאל

נצא בר נצא. [נלומר מפיכושת שאמר אין לי סליקא על מי שהביאן לכאן בשלום, זה נמצא. ובר [נצא] כלומר מפיכושת שאביו שאול נמצא, כלומר... ויבא שאול וירב בנחל, נחקיים במפיכושת נצא ובר נצא].

הדרן עלך במה בהמה